

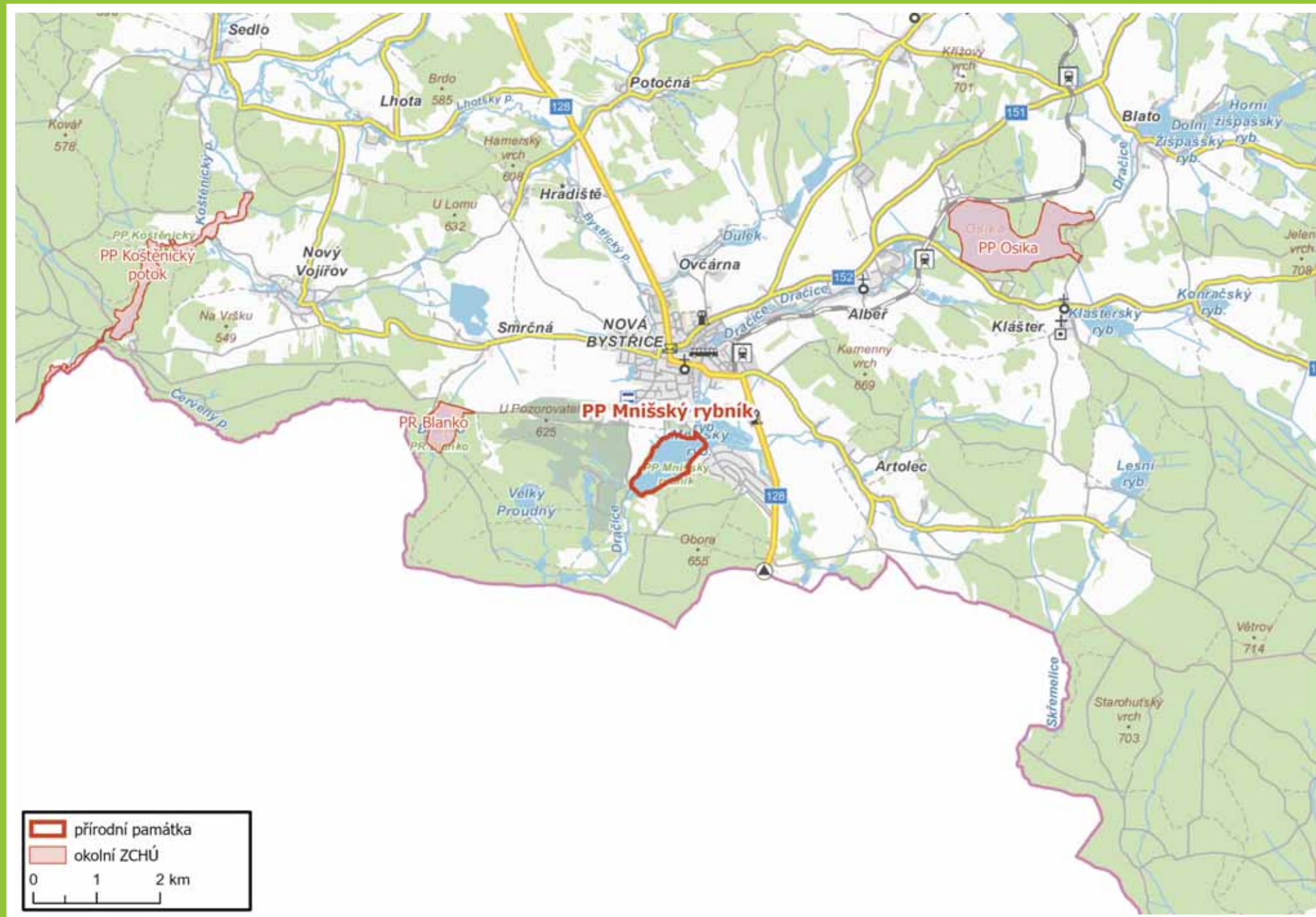

EVROPSKÁ UNIE
Evropský fond pro regionální rozvoj
Operační program Životní prostředí

Ministerstvo životního prostředí

Přírodní památka
MNIŠSKÝ RYBNÍK
Evropsky významná lokalita

MAPA OKOLÍ

ORTOFOTO

LETECKÝ SNÍMEK

Mnišský rybník byl v roce 2009 zařazen mezi evropsky významné lokality (EVL) vzhledem k hodnotnému společenstvu obnaženého rybníčního dna, které zahrnuje i prosperující populaci evropsky významného druhu **puchýřky útlé** (*Coleanthus subtilis*). Národní ochranu lokality zajišťuje přírodní památka stejného názvu i rozlohy jako původní EVL. Památka byla vyhlášena v roce 2022 a chrání všechny rostliny a živočichy, kteří jsou svým výskytem vázání na mírně hospodářsky využívané vodní nádrže s menším obsahem živin. Chráněné území o rozloze téměř 26 ha se nachází v novobystřickém bioregionu, ve fytogeografickém okrese Českomoravská vrchovina, v nadmořské výšce cca 582 m n. m.

puchýřka útlá

V sezónách, kdy probíhá tzv. letnění a rybník zůstane bez vody, se rybníční dno stává jedinečným stanovištěm pro rozvoj vegetace obnažených dnů. V obnaženém prostoru vyrazí populace zmiňované **puchýřky**. Jedná se o drobnou travičku s velmi krátkým vývojovým cyklem. Během pouhých pár týdnů (5–7) dokáže vyklíčit, vyrůst, vykvést i vyprodukovat snadno šířitelná semena, která si uchovávají klíčivost po dlouhou řadu let. Společně s puchýřkou dno porůstá mnoho dalších typických druhů třeba **ostřice šachorovitá** (*Carex bohemica*), **bahnička jehlovitá** (*Eleocharis acicularis*), **blatěnka vodní** (*Limosella aquatica*) či **úpor trojmužný** (*Elatine triandra*). Aby popsané společenstvo na rybníce prosperovalo, je potřeba držet rybníční hospodaření na extenzivní úrovni a zejména jednou za několik let rybník během vegetační sezóny ponechat bez vody nebo alespoň snížit ve vhodném období výšku provozní hladiny nádrže.

Litorální porosty po obvodu rybníka tvoří druhově chudé porosty několika konkurenčně silných rostlin. Uplatňují se zejména **rákos obecný** (*Phragmites australis*), **zblochan vodní** (*Glyceria maxima*) – mohutná tráva se zeleným květenstvím rozprostřeným do všech stran nebo **orobinec široolistý** (*Typha latifolia*) s hnědým palicovitým květenstvím, kterému se lidově říká „doutníky“. Jen obtížně se v těchto porostech prosazují jiné vlhkomilné rostliny jako žluté kvetoucí **vrbina obecná** (*Lysimachia vulgaris*) s listy v přeslenu nebo **kosatec žlutý** (*Iris pseudoacorus*) s trsy řemenovitých listů, ze kterých v červnu vyrůstají velké žluté květy. Rostlinou, kterou v pozdním létě u vody jistě nepřehlédnete, je **netýkavka žláznatá** (*Impatiens glandulifera*). Ačkoliv se jedná o jednoletou rostlinu, může dosahovat až dvoumetrové výšky a její velké květy na tenkých stopkách intenzivně sladce voní. Mívají nejčastěji růžovou barvu, ale jejich barevná škála zahrnuje skoro bílé až tmavě nachové odstíny. Nepůvodní netýkavka žláznatá představuje úspěšný in-

kosatec žlutý

netýkavka žláznatá

vazní druh původem z Himálaje, který se od poloviny 19. století šíří Evropou zejména podél vody. Stejně jako ostatní netýkavky využívá zajímavý způsob rozmnožování. Tobolky se zralými semeny při dotyku praskají a semena vystřelují až několik metrů daleko.

Co se týče ryb, ichtyologický průzkum provedený v roce 2019 zaznamenal jen málo rozmanité společenstvo. V rybníku bylo odloveno šest druhů ryb. **Kapr obecný** (*Cyprinus caprio*) a **lín obecný** (*Tinca tinca*) pocházejí z násady. Spolu s násadou se do rybníka dostali **plotice obecná** (*Rutilus rutilus*) a **perlín ostrobřichý** (*Scardinius erythrophthalmus*). Jedná se o menší kaprovité ryby stříbřitého zbarvení s červenými ploutvemi.

Zbývající dva druhy jsou nepůvodní. Malá ryбка o velikosti do 10 cm **střevlička východní** (*Pseudorasbora parva*) byla do našich končin zavlečena s násadou amura a tolstolobika z Asie. Může sloužit jako potrava velkým rybím dravcům, loví ji candáti a štiky, ale i vydrám. Pokud však nemá v rybníce přirozené nepřátele, dokáže se velice intenzivně přemnožit a škodit rybí násadě. Střevličky kaprům nejen ujírají potravu, ale také jim ožďibují sliz ze šupin a z břicha, což vede k rozvoji mykóz a strádání. Rybáři se snaží vypuštěním rybníka střevličky vyhubit, ale připomíná to trochu boj s větrnými mlýny. Vždycky jich pár přežije a velice rychle se zase rozmnoží. Další nepůvodní druh **karas stříbřitý** (*Carassius gibelio*) se úspěšně

skokan krátkonohý

šíří také z východu, možná vzhledem ke své unikátní strategii. Populace, která se u nás vyskytuje, sestává pouze ze samic a umí se množit bez oplození jiker. Jikrák stačí přítomnost mlíčí jakékoliv jiné kaprovité ryby, aby se začaly vyvíjet. Přitom nevznikají kříženci a zárodek se vyvíjí jen aktivací samičí jikry karase. Když se někam dostane jediná ryba, dokáže vyprodukovat celou novou populaci.

Zdejší rybník obývají žaby ze skupiny „zelených skokanů“, konkrétně **skokan zelený** (*Pelophylax esculentus*) a **skokan krátkonohý** (*Pelophylax lessonae*). Běžný pozorovatel druhy od sebe většinou nepozná, protože vypadají skoro stejně, nicméně skokan zelený bývá trochu větší i jeho zvukové projevy zní jinak. Zelení skokani obývají vodní prostředí celoročně. V jarních měsících se od rybníka ozývá typické skřehotání, které vyluzují samci a zesilují ho pomocí dvou rezonančních měchýřků po stranách hlavy. Po spáření klade samička vajíčka do vody ve shlucích.

Nejčastějším ptačím druhem na hladině je **kachna divoká** (*Anas platyrhynchos*). Můžete ale zahlédnout i **kopřivku obecnou** (*Anas strepera*), která je oproti kachně divoké o něco menší a postrádá pestré zbarvení. Kachna i kačer jsou hnědí, samec bývá světlejší a má na ocase nápadná černá pera, která během námluv rozzevírá do vějíře. Na rybníce se objevuje také **potápka roháč** (*Podiceps cristatus*). Samec a samice spolu při jarních zasnubných tancích plavou po vodní hladině, vzájemně se uklánějí a přinášejí partnerovi kousky vodních rostlin, pro které se potápějí pod hladinu. Poté spolu společně staví hnízdo v mělké vodě v rákosí a starají se o potomky. Mláďata jsou světlá, tmavě pruhovaná a už krátce po vylhnutí dokáží plavat a dokonce se i potápět. Pokud budete mít dalekohled a štěstí, můžete pozorovat, jak je rodiče vozí na zádech.

potápka roháč

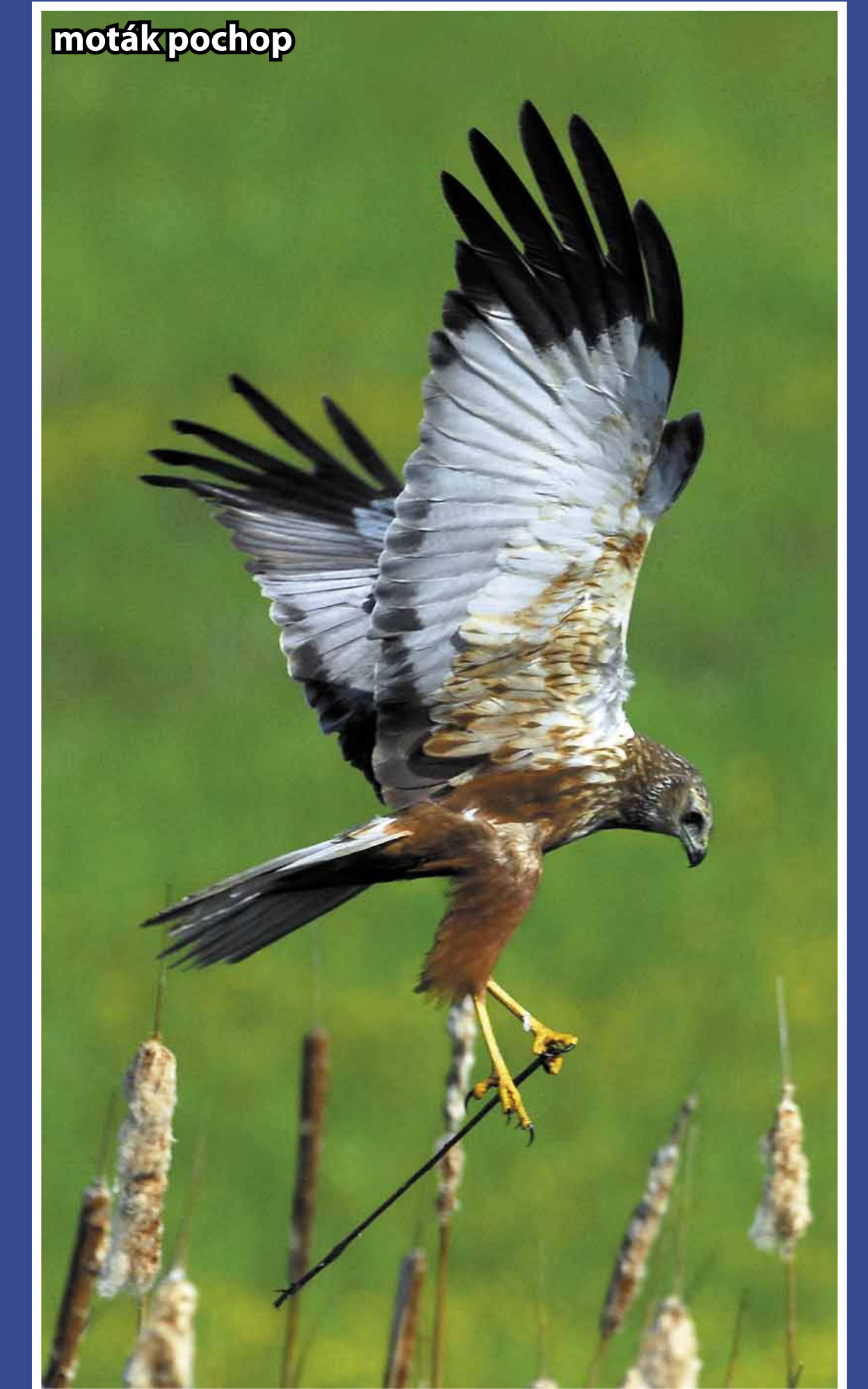

kopřivka obecná

pisík obecný

V hustých rákosinách hnízdí **rákosník obecný** (*Acrocephalus scirpaceus*). Nejvýznamnějším ptačím druhem, který byl při průzkumech v roce 2019 zastížen, je **pisík obecný** (*Actitis hypoleucos*). Tento poměrně malý ptáček velikosti kosa brouzdá v mělké vodě a shání kořist, tedy drobné bezobratlé živočichy, které loví rychlým pohybem zobáku. Za potravou k rybníku zalétají i další ptačí druhy, například **volavka popelavá** (*Ardea cinerea*), **čáp bílý** (*Ciconia ciconia*) nebo dravec **moták pochop** (*Circus aeruginosus*).

moták pochop

Fotografie:

Alexandra Čurnová: kosatec žlutý, netýkavka žláznatá / Zdeněk Hanč, fotohanc.com: skokan krátkonohý / Lubomír Hlášek, hlasek.com: moták pochop /

Autor textu:
Mapové podklady:

Kateřina Jemelková: puchýřka útlá / David Jirovský, wildbirdphoto.eu: pisík obecný / Martin Mecnarowski, photomecan.eu: potápka roháč / Ján Svetlík, dudok.sk: kopřivka obecná
EIA SERVIS s. r. o., U Malše 20, České Budějovice
mapa okolí: podkladová mapa 1:100 000, © CEDA Maps a. s.; územně analytické podklady JČK, © Jihočeský kraj
ortofoto: ortofoto ČR 2021, © ČÚZK; územně analytické podklady JČK, © Jihočeský kraj
letecký snímek: archiv JČK, © Jihočeský kraj

Tento projekt je spolufinancován Evropskou unií – Evropským fondem pro regionální rozvoj v rámci Operačního programu Životní prostředí.

Jihočeský kraj

